

MONOGRÀFIC

Annex

Epistolari Tarradellas-Salvat

Epistolari

Josep Tarradellas & Ricard Salvat

Testimoni parcial d'una relació

Francesc Foguet i Boreu

Una de les grans obsessions del doctor Ricard Salvat era preservar la documentació dels efectes devoradors del temps, perquè pogués servir per refer la història. El Molt Honorable Senyor Josep Tarradellas (1899-1988) també tenia la dèria de guardar-ho tot, a fi que no es repetissin els errors del passat. De resultes d'aquest interès per deixar constància, per fer memòria o fins i tot per autodefensar-se'n, disposem de dos fons documentals extraordinaris, el de Tarradellas i el de Salvat, que ens han llegat un cop desapareguts i que, naturalment, cal saber conservar i difondre amb molta cura i respecte. Des del rigor, la generositat i la deontologia científics, els qui ens dediquem a la recerca històrica tenim el deure, ni caldria dir-ho, d'estudiar-ho i fer-ho conèixer sense cap mena de mi(s)tificació.

Tal com proven de manera parcial les 17 cartes que, en edició diplomàtica, re-produïm a continuació, dipositades a

l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del Monestir de Poblet (fons Josep Tarradellas, expedient 3156), Tarradellas i Salvat van mantenir una relació d'amistat que arrenca –si més no– del 1968 i que pren una nova embranzida als anys vuitanta. Quin és el grau de confidencialitat que destil·la aquest intercanvi epistolar? Bàsicament, les missives reflecteixen una cordialitat amical, un gran respecte mutu, una notòria elegància en el tracte i una atenció primmirada en els detalls, com també unes certes complicitats ideològiques fetes de sobreentesos i picades d'ullet, que fins poden resultar estranyes en dues persones tan aparentment distants en aquest aspecte.

Malgrat que es tracta de cartes molt circumstanciades, de caire més aviat personal i d'interès potser relatiu, la seva lectura permet d'aportar una peça més, per minúscula que sigui, en el trencaclosques del perfil públic d'aquestes dues perso-

nalitats que, en el seu temps, van situar-se –de grat o per força– en el centre de les conxorxes i de les maniobres més o menys reeixides –sovint encara poc esclariades– per obtenir o gestionar unes quotes de poder en l'àmbit cultural o polític. Tarradellas i Salvat, que compartien la consciència clara de la institució que representaven –la Generalitat de Catalunya, el primer, i el Teatre Català, el segon–, són l'encarnació de dues figures públiques amb molt de caràcter, de pedra picada, obstinades, ambicioses i contradictòries, batalladores i infatigables, que, més enllà de despertar filies i fòbies, han deixat una empremta profunda en la història –política i escènica, respectivament– de la Catalunya contemporània.

Carta 1

7 setembre de 1968

Estimats amics,

Esperem que la vostra bondat ens excusarà si fins avui no us escrivim per dir-vos el nostre agraïment per la vostra atenció de donar-nos la bona nova que ja teniu pubilla!

Per [a] ella i per a vosaltres, us desitgem tota mena de benaurances i que vegeu sempre realitzats els bons anhels.

Amb la cordial amistat de tots nosaltres, rebeu també unes afectuoses salutacions,

[signatura de Josep Tarradellas]

Carta 2

Un any 1969 ple de pau i felicitat.
Ricard Salvat

Molts petonets de la Neus per a la Montserrat.

Núria i Neus

La seva casa a Portugal: Rua dos Combatientes de Grande Guerra, 100-10º Esq. Coïmbra. Serem aquí fins al 15 d'abril. Jo tinc un contracte per a donar un curs sobre teatre modern. Vaig rebent unes fotocòpies de cartes. ¡Ja era hora que es desmarqués d'aquella gent!

Respectuosament el saluda,
Ricard Salvat

Carta 3

10 març 1969

Senyor,
Ricard Salvat
Coïmbra

Benvolgut amic,

Confio que la vostra bondat m'excusarà del meu silenci involuntari. Al mateix temps, us prego que no hi vulgueu veure ni una manca d'amistat ni d'atenció, es tracta simplement que aquests darrers temps he estat més que enfeinat i, per altra banda, tot esperant puguer-vos escriure extensament, les setmanes han passat i ja ho veieu fins avui no ho faig.

Podeu ben creure que, al rebre les vostres noves, vaig tenir una doble sorpresa i satisfacció i disgust. Content, i us en felicito ben sincerament, pel vostre contracte a Coïmbra, doncs és una demostració més del vostre talent i que els vostres coneixements i sensibilitat tenen ressonàncies fora de Catalunya i això molt us honora, com també a tots nosaltres. Disgust perquè es demostra una vegada més, i és ben trist de constatar-ho, que la migradesa i la inèpcia d'alguns tinc el pressen-

timent que us ha obligat a abandonar el país. Us puc assegurar que ignorava on us trobàveu i, a mitjan de desembre passat, contestant una carta d'un bon amic nostre de Barcelona del perquè la meua actitud davant l'acció política de l'Òmnium Cultural, entre altres coses li deia el següent:

«Com hauria estat de profitós per la nostra llengua i cultura si aquests deu milions i altres s'haguessin destinat a concedir substancials subvencions a un home com En Ricard Salvat que, per la seva clara intel·ligència i per la seva fervorosa vocació, podria realitzar una tasca a Catalunya i a fora que ens donaria un gran prestigi. Fóra digne de tot elogi que, a París, en lloc d'organitzar com ho feren la setmana passada conferències que es diuen de propaganda separatista, però que són vulgars bajanades, que haguessin destinat dos o tres milions per donar en el Teatre de Nacions unes representacions de *Ronda de mort a Sinera* o llogar encara que fos per dos o tres representacions un teatre important i centric. Això sí que hauria estat una obra positiva.»

Ja ho veieu, aquests «patriotes» de l'Òmnium Cultural porten gastades més de deu milions de pessetes per les seves propagandes polítiques fora del país, vós us heu vist obligat a marxar-ne, i el nostre teatre més esquelètic que mai i amb una olor de ranci que mareja. Però el bo del cas és la gran hipocresia que des de fa un temps envolta la nostra vida espiritual. Fa pocs dies vaig tenir l'ocasió de llegir un discurs ple d'esgarips i ploralles d'un escriptor arran d'una representació d'una obra que va traduir i li varen representar. El nostre teatre no té vida, ningú fa res de res, el poc que existeix no té qualitat, etc.,

etc. El bo del cas és que l'autor d'aquests planys, que poden semblar sincers, resulta que és l'eminència gris dels dirigents més representatius de l'Òmnium Cultural, i no diu ni un mot del que podia fer ni ha fet per tal de remeiar el nostre teatre. Ha estat necessari que el Sr. J. M. Rodríguez Méndez, que pel seu nom em fa creure que no és català que en *El Noticiero Universal* ens digui els nostres mancaments i doni el relleu que mereix a la vostra obra i a la vostra actitud. Com era de preveure, *Serra d'Or*, *Tele-Estel* i tots els escriptors «maison» de l'O. C. [Òmnium Cultural] encara és hora, almenys jo no ho he llegit, no han dit ni un mot de la vostra actitud i situació. És veritablement vergonyós.

Ara bé, permeteu-me la meua gosadia de dir-vos, amic Salvat, que no us deixeu emportar per cap pessimisme. Ja sé com deu ésser per vós decepcionant i trist algunes vegades al pensar en l'obra que heu realitzat i que mai us en serem proud reconeguts, però no oblideu que aquesta està arrelada profundament en la nostra terra, i facin el que facin i diguin el que diguin les mediocritats i els ambiciosos fracassats no podran amagar-la i el seu proper triomf serà més esclatant que mai. N'estic completament segur: la llavor que heu sembrat no és morta, tot al contrari, i donarà a Catalunya els millors fruits de la vostra intel·ligència. Sapiguen que ho desitjo de tot cor.

Rebeu com també la vostra esposa de tots nosaltres els millors sentiments i ben afectuoses salutacions.

Una forta abraçada del vostre amic,

[signatura de Josep Tarradellas]

Carta 4

Barcelona, 7 de desembre de 1977
Honorables President
Josep Tarradellas
Plaça Sant Jaume s/n.
Barcelona

Honorable President:

Fa dies que volia escriure-li per expressar-li l'alegria que la Núria i jo hem tingut amb motiu de la seva tornada al país amb tots els honors que vostè mereix i en el moment que Catalunya més el necessitava.

He esperat uns dies a adreçar-li aquestes ratlles perquè primer vaig pensar que estaria molt enfeinat i després per causa de la seva malaltia.

A nosaltres ens faria molta il·lusió de saludar-los, a la seva esposa i a vostè, sempre que les seves ocupacions li ho permetin, i de tenir un canvi d'impressions després de tants anys que no ens hem vist.

Rebin la nostra felicitació per haver celebrat les seves noces d'or.

Aprofito l'avinentsa per oferir-li la nostra actual casa, a la Travessera de les Corts, 190, 9è, 2a, telèfon 330-75-83.

En espera de les seves notícies, el saluda molt cordialment.

[Signat: Ricard Salvat]

P.S. Les nenes (en tenim tres) envien molts petons a la Montserrat.

Carta 5

Barcelona, 11 de febrer del 1978
Senyor Ricard Salvat
Travessera de les Corts, 190
Barcelona-28

Benvolgut amic:

Confio que em voldreu excusar pel gran retard amb què corresponc a les vostres molt amables ratlles. No és pas una manca d'interès o amistat el que m'ha impedit escriure-us fins avui, sinó l'acumulació de feina i visites que, en lloc de disminuir, té tendència a anar creixent dia a dia.

Tant a l'Antònia com a mi ens agradarà molt veure-us un dia, que espero que no sigui massa llunyà. Com que tinc el vostre número de telèfon, us telefonaré quan cregui que podem fixar una data.

Enhorabona per les tres nenes i agrait per tots els vostres bons desitjos.

Rebeu vós i tota la vostra família, una afectuosa abraçada de

Josep Tarradellas

Carta 6

Barcelona 17 febrer del 1983
Molt Honorable Senyor
Josep Tarradellas
Via Augusta 237, 239
Barcelona-21

Molt honorable Senyor:

Tinc l'honor d'invitar-vos, en nom de la Companyia Adrià Gual i en el meu propi, a l'estrena de l'espectacle: *Dones i Catalunya*, de Lúcia Falcón, Marisa Híjar, Marta Pesarrodona, M. Josep Ragué, Carme Riera i Isabel-Clara Simó, que tindrà lloc al Teatre de l'Institut Francès del carrer Moia, núm. 8, el proper divendres dia 18, a les 22.30.

Molt respectuosament us saluda,

[Signatura de Ricard Salvat]

Signat, Ricard Salvat

Director de la Companyia Adrià Gual

Carta 7

Josep Tarradellas
Barcelona, 21 de febrer de 1983
Personal
Sr. Ricard Salvat
Director de la companyia Adrià Gual
Barcelona

Benvolgut amic,

Permeteu-me que una vegada més us expressi el meu agraïment per la vostra atenció de convidar-nos a l'espectacle *Dones i Catalunya*. Encara que ja us vaig felicitar en acabar la representació, per tot, en llegir certa premsa d'ahir i d'avui, fa que cregui que us haig de dir de nou que la direcció, el text, la interpretació i tot el que fa referència a la seva presentació em va plaure, i a tots us felicito ben sincerament.

Francament, no comprenc massa bé certes crítiques que, al meu entendre, no són adients. Estic segur que vós, els autors dels texts i els seus intèrprets també hi veieu algun defecte, i és natural que sigui així. En totes les primeres representacions sempre passa, però d'això a la pura i simple rebentada, no. Ademés, el fet de què en aquests darrers anys cada dia hi ha qui treballa més i més per portar a cap el seu propòsit de donar una imatge d'una Catalunya carrinclona i feixistoide, recordar un passat pel qual tots ens hauríem de sentir honorats, com feu vós amb el vostre espectacle mai no és sobrer.

Excuseu-me de la meva gosadia de fer-vos conèixer aquests meus sentiments amaratats de fidelitat al nostre poble. Una vegada més rebeu, com també els autors dels texts i les més que admirades intèrprets de *Dones i Catalunya* la meva més

fervorosa estima i admiració.

A tots us saluda ben afectuosament el vostre amic,

[Escrit a mà «Us abraça». Signatura de Josep Tarradellas]

Carta 8

Molt Honorable Sr. Josep Tarradellas
Via Augusta, 237-239
Barcelona-21
Barcelona, 26 de febrer de 1983

Molt Honorable senyor Josep Tarradellas:

Permeteu-me que us expressi, en nom de la Companyia Adrià Gual i en el meu propi, el nostre agraïment per la generosa i cordialíssima carta vostra del dia 21 de febrer. També voldria agrair-vos que haguéssiu tingut l'amabilitat d'acompanyar-nos el dia de l'estrena. El fet que el públic, en veure el document en vídeo de la vostra arribada a Catalunya, i trobant-vos al local, aplaudís tan espontàniament, ha estat un dels moments de més gran emoció que jo he tingut la sort de viure en els meus trenta anys de teatre. Vós, com ningú, us heu adonat de la voluntat de l'espectacle d'homenatjar unes persones i un passat que ens honora a tots, malgrat que sembla que la gran majoria volen oblidar.

En relació amb la crítica, la veritat és que aquest cop ha superat la capacitat d'astorament de tots plegats. Crec que, especialment amb les autores, han estat d'una injustesa gratuïta i vulgar. Però, mentre els crítics de Barcelona, a part de la seva funció habitual, vulguin tenir càrrecs dins l'administració, l'exercici de la veritable crítica mai no es farà a casa nostra. Com

vós sabeu millor que ningú, no es pot ser jutge i part. Mentre els crítics siguin directores generals de teatre i crítics alhora i usin de les seves crítiques per mirar d'accedir a la direcció del Festival de Teatre de Sitges o altres feines semblants, mai no anirem bé. Cal una Associació de Crítics que reglamentari una sèrie de coses, entre elles aquestes, i que impedeixi, per exemple, que els familiars dels crítics treballin en els espectacles que els crítics comenten. A Madrid s'està duent a terme una campanya en aquest sentit, però aquí ni això.

Les autores estan tan il·lusionades amb aquesta carta, que m'han demanat que us digués si ens permetríeu de fer-la pública. Jo potser no hauria gosat de dir-vos-ho, però elles m'insisteixen i jo m'atreveixo a demanar-vos aquest favor.

Us transmeto la salutació i l'agraïment de tots els meus col·laboradors i el testimoni de la meua admiració i respecte.

Saludeu, molt especialment, a la vostra esposa.

Respectuosament vostre
[Signatura de Ricard Salvat]
Ricard Salvat, Director
de la Companyia Adrià Gual

Carta 9

Barcelona 18 maig del 1984

Molt Honorable Senyor Josep Tarradellas i Joan
Via Augusta 235-237
Barcelona-21

Molt Honorable Senyor,
Ens és grat informar-vos que, el proper dijous dia 24 d'enguany, tindrà lloc l'estrena a càrrec de la Companyia Adrià

Gual que dirigeixo, de l'obra nord-americana *Fills d'un Déu menor*, de Mark Medoff, al Teatre Ars.

Em plau invitar-vos especialment i assenyalar-vos que l'obra té unes especials i importants connotacions car tracta del problema d'integració dels sords a la vida normal. La peça va dedicada a la població sorda i és interpretada per dues actrius –Isabel Serra i Immaculada Codorniu– que sofreixen a la seva vida real la mateixa sordera que interpreten a l'escenari.

Agraïm per endavant la vostra assistència a l'estrena i us saludem molt respectuosament,

[Signatura de Ricard Salvat]
Signat, Ricard Salvat

Carta 10

Josep Tarradellas
Barcelona, 21 de maig de 1984
Sr. Ricard Salvat
Travessera de les Corts, 190, 9è, 2a
Barcelona (28)

Benvolgut amic :

He rebut la vostra amable carta del 18 de maig convidant-me a l'estrena de l'obra nord-americana *Fills d'un Déu menor*, de Mark Medoff, a càrrec de la Companyia Adrià Gual al Teatre Ars de la nostra ciutat.

Us agraeixo molt sincerament la vostra atenció, preguntant-vos que em vulgueu excusar per no poder acompanyar-vos en aquest acte, ja que des de fa temps tenia un compromís contret per a aquesta mateixa data, el qual no puc eludir. No obstant això, us desitjo de tot cor que aquesta obra tingui un gran èxit i us prego que vulgueu fer arribar en nom meu a les ac-

trius Isabel Serra i Immaculada Codorniu els meus millors anhels que la seva representació tingui l'acolliment esclatant que elles es mereixen.

En aquesta avinentesa, rebeu els meus millors sentiments d'estima i d'admiraació.

Us saluda, [escrit a mà: «el vostre amic de sempre»]

[Signatura de Josep Tarradellas]

Carta 11

XVIII Festival Internacional de Teatre De Sitges

del 25 d'abril al 4 de maig del 1986

Patronat Municipal de Teatre

Plaça Ajuntament – Tel. 894 45 61

Ap. Correus 102

Sitges (Barcelona)

Sitges, 22 d'abril 1986

Molt Honorable Sr.

Josep Tarradellas

Barcelona

Molt Honorable Senyor:

És per a mi un honor convidar-lo a participar en els actes del XVIII Festival Internacional de Teatre de Sitges que s'esdevindrà a la dita localitat del 25 d'abril al 4 de maig ambdós inclusius.

Us recordem agraçosament que en aquesta edició es compleixen deu anys del meu treball al front d'aquest certamen.

Tot esperant les seves notícies, el saluda atentament.

[Signatura de Ricard Salvat]

Ricard Salvat

Director del XVIII Festival

Internacional de Teatre

de Sitges

Carta 12

Josep Tarradellas

Barcelona, 8 de maig de 1986

Sr. Ricard Salvat

Director del XVIII Festival Internacional de Teatre de Sitges

Barcelona

Benvolgut amic:

Em plau agrair-vos de nou la vostra gentil invitació pels actes del XVIII festival internacional de teatre que acabeu de celebrar.

Vam quedar molt contents d'haver pogut assistir a la representació de divendres passat, que ens impressionà per la seva modernitat, així com d'haver tingut ocasió de saludar als prestigiosos directors que tan amablement ens presentàreu.

Permeteu-me també que us felicitï per la magnífica organització i l'alta qualitat d'aquest certamen dirigit per vós, al mateix temps que faig vots per la seva continuïtat.

Amb agraïment i estima us saluda [escrit a mà: «ben cordialment»]

[Signatura de Josep Tarradellas]

Carta 13

Josep Tarradellas

Barcelona, 21 de maig de 1986

Sr. Ricard Salvat

Director del XVIII Festival Internacional de Teatre de Sitges

Barcelona

Benvolgut amic,

Com [que] ja coneixeu el meu interès per tot el que fa referència al Monestir de

Poblet, amb la present em plau adjuntar-vos els quatre Quaderns d'Art, Història i Vida de Poblet, publicats darrerament per la Comunitat Cistercenca del Monestir, titulats:

- Núm. 1. *L'arxiu President Tarradellas, a Poblet*, d'Alexandre Masoliver, monjo arxiver.

- Núm. 2. *El Cimbori de Poblet*, de l'arquitecte Joan Bassegoda i Nonell.

- Núm. 3. *Poblet, escola de servei*, de Dom Maur Esteva, Abat del Monestir.

- Núm. 5. *Els Reis Catalans enterrats a Poblet*, de Jaume Sobrequés i Callicó.

No us adjunto el Quadern 4, que fa referència a la vida privada de la Comunitat de Poblet a l'Edat Mitjana, perquè en els darrers moments hi ha hagut dificultats d'impremta, però us serà enviat més endavant.

Com veureu, aquestes quatre publicacions fan referència, entre altres coses, a les obres de restauració començades al febrer de 1978 i acabades fa uns mesos, i també a les d'instal·lació de l'«Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià».

Les obres es portaren a cap gràcies a les importants aportacions de la Diputació de Barcelona, de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears, de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona, de la Caixa d'Estalvis de Catalunya i, naturalment, gràcies també a l'impuls sempre positiu que va saber donar a les esmentades obres el Pare Abat Dom Maur Esteva, que mai agrairem prou.

Confio, doncs, que us interessarà conèixer aquestes realitzacions del nostre Monestir, que marquen una etapa ben important de la història de Catalunya.

Tal com vàrem quedar en la nostra última conversa, m'agradaria molt que la

setmana vinent volguéssiu acceptar de compartir la nostra taula. Us prego, per tant, que tingueu l'amabilitat de telefonar a la meua Secretària (201.10.59), per tal de concertar dia i hora.

Fins aviat, doncs, i mentrestant rebeu les meves més afectuoses salutacions,

[Escrit a mà: «Molt cordialment». Signatura de Josep Tarradellas]

Carta 14

Ciutat, 21 de Juliol de 1986

Molt Honorable Senyor

Josep Tarradellas

Barcelona

Molt honorable Senyor Tarradellas:

Vaig rebre la seva molt amable carta en la que tenia l'amabilitat d'informar-me que ja estava restablert. En vàrem tenir, tots plegats, una gran alegria. No l'he trucat, perquè hem hagut d'avançar unes vacances per raons de salut d'un familiar. Tornarem a Barcelona el proper dilluns, dia 28. El trucaré per veure si podríem saludar-los. A mi, em convindria molt de parlar amb Vós. Necessito el seu consell. Només no podria el dia 1 i 2 d'agost. Operen aquest familiar a què abans em referia.

Moltes gràcies pels quatre llibres sobre Poblet que va enviar-me. Són molt interessants. El felicito per aquesta bonica feina que està duent a terme.

També permeti'm de felicitar-lo per les seves declaracions a *La Vanguardia* i el seu article a *El País* arrel del «18 de Julio». Quina fóra que tothom tingués la seva lucidesa!

Saludi, molt especialment, la seva esposa.

Molt respectuosament seu,
[Signatura de Ricard Salvat]

Carta 15

Josep Tarradellas
Barcelona, 7 de juliol de 1986
Sr. Ricard Salvat
Travessera de les Corts, 190
Barcelona

Benvolgut amic,
Us agrairé que vulgueu acceptar el meu reconeixement per l'interès que heu demostrat durant el temps que no m'he trobat massa bé.

Em plau dir-vos que ja estic completament restablert i que he començat a fer la meua vida normal.

Una vegada més us agraeixo els vostres sentiments d'amistat i us saludo [escrit a mà: «ben cordialment»]

[Signatura de Josep Tarradellas]

Carta 16

Barcelona, 17 gener de 1988
Molt Honorable
Senyor Josep Tarradellas
Ciutat

Molt Honorable Senyor:
Moltes felicitats pel vostre aniversari.

Felicitats, també, pel vostre desè aniversari de retorn a la pàtria, per la merescudíssima medalla i, encara que amb retard, molt bon any de 1988, ple de pau, salut i èxits.

[Signatura de Ricard Salvat i de la seva dona Núria, i les seves filles Neus, Núria i Eulàlia]

Tinc, honorable senyor Tarradellas,

moltes ganes de parlar amb Vós. La nostra filla petita, de dotze anys, us ha fet aquest dibuix.

R.

Carta 17

Josep Tarradellas
Barcelona, 25 de gener de 1988
Sr. Ricard Salvat
Travessera de les Corts 190
Barcelona 08028

Benvolgut amic,

Us agraeixo les amables paraules que m'heu enviat per felicitar-me per la llarga llista d'aconteixements que, començant pel 23 d'octubre, 10è aniversari del meu retorn, fins al 19 de gener, 89è aniversari, he anat celebrant darrerament.

També em plau agrair a la vostra filla Eulàlia el magnífic dibuix del Palau Nacional de Montjuïc que ha tingut la gentilesa d'enviar-me.

Desitjo també que l'any que ara hem començat sigui positiu i profitós per a tota la vostra família i en especial per a vós que tant heu fet pel nostre teatre, el qual no està pas tan ufanós com per prescindir d'un dels seus millors homes. No cal dir que a mi també em plauria de parlar amb vós, per això només cal que tingueu la bondat de posar-vos d'acord per telèfon amb la meua secretària, 201 10 59, per confirmar dia i hora.

Confiant que ben aviat ens veurem, rebeu els meus millors desigs de salut i benestar per a tots vosaltres i afectuoses salutacions.

[escrit a mà «Cordialment»]

[Signatura de Josep Tarradellas]